

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

№ 5-6
2020

НАУКОВО - МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ
СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ
ТА ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ
НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

МЕТОДИ НАТУРАЛЬНОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ, АБО
ЯК БОРОТИСЯ ПРОТИ ВІРУСІВ

КИЇВ
ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
БІБЛІОТЕКА
№ 2

ПІДРУЧНИКИ ДЛЯ 3 КЛАСУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ – ДО ДРУКУ!

За результатами завершального етапу конкурсного відбору (вибору вчителями) підручників для 3 класу закладів загальної середньої освіти Міністерство освіти і науки України своїм наказом від 15 квітня 2020 № 516 затвердило **Перелік підручників для 3 класу закладів загальної середньої освіти, що видаватимуться за кошти державного бюджету в 2020 році.**

До вашої уваги – назви підручників та їх автор(и)*.

«Українська мова та читання» (у 2-х частинах)

- Ч. 1 – Вашуленко М. С., Васильківська Н. А., Дубовик С. Г.; Ч. 2 – Вашуленко О. В.
- Большакова І. О., Пристінська М. С.
- Ч. 1 – Кравцова Н. М., Придаток О. Д., Романова В. М.; Ч. 2 – Савчук А. С.
- Ч. 1 – Пономарьова К. І., Гайова Л. А.; Ч. 2 – Савченко О. Я.
- Ч. 1 – Захарійчук М. Д.; Ч. 2 – Богданець-Білоskalенко Н. І., Шумейко Ю. М.
- Ч. 1 – Варзацька Л. О., Трохименко Т. О.; Ч. 2 – Чумарна М. І.
- Сапун Г. М.
- Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В.
- Іщенко О. Л., Іщенко А. Ю.
- Остапенко Г. С.

«Англійська мова» (з аудіосупроводом)

- Г. К. Мітчелл, Марілені Малкогіанні
- Карпюк О. Д.
- Герберт Пухта, Гюнтер Гернірос, Пітер Льюїс-Джонс
- Губарева С. С., Павліченко О. М.
- Будна Т. Б.

«Німецька мова» (з аудіосупроводом)

- Сотникова С. І., Гоголева Г. В.

«Французька мова» (з аудіосупроводом)

- Ураєва І. Г.

«Іспанська мова» (з аудіосупроводом)

оголошено додатковий конкурсний відбір підручників

«Математика» (у 2-х частинах)

- Заїка А. М., Тарнавська С. С.
- Гісь О. М., Філяк. І. В.
- Скворцова С. О., Онопрієнко О. В.
- Листопад Н. П.
- Козак М. В., Корчевська О. П.
- Лищенко Г. П.
- Будна Н. О., Беденко М. В.
- Бевз В. Г., Васильєва Д. В.

- Оляницька Л. В.
- Логачевська С. П., Логачевська Т. А., Комар О. А.

«Я досліджую світ» (у 2-х частинах)

- Гільберг Т. Г., Тарнавська С. С., Грубіян Л. В., Павич Н. М.
- Ч. 1 – Грушинська І. В., Хитра З. М.; Ч. 2 – Морзе Н. В., Барна О. В.
- Волощенко О. В., Козак О. П., Остапенко Г. С.
- Воронцова Т. В., Пономаренко В. С., Хомич О. Л., Гарбузюк І. В., Андрук Н. В., Василенко К. С.
- Ч. 1 – Бібік Н. М., Бондарчук Г. П.; Ч. 2 – Корнієнко М. М., Крамаровська С. М., Зарецька І. Т.
- (за редакцією М. С. Вашуленка) Ломаковська Г. В., Єресько Т. П., Проценко Г. О.
- Будна Н. О., Гладюк Т. В., Забродська С. Г., Шост Н. Б., Лисобей Л. В.
- Іщенко О. Л., Вашенко О. М., Романенко Л. В., Романенко К. А., Козак Л. З., Кліщ О. М.
- Ч. 1 – Андрусенко І. В.; Ч. 2 – Вдовенко В. В., Котелянець Н. В., Агеєва О. В.
- Жаркова І. І., Мечник Л. А., Роговська Л. І., Пономарьова Л. О., Антонов О. Г.

«Мистецтво»

- Масол Л. М., Гайдамака О. В., Колотило О. М.
- Калініченко О. В., Аристова Л. С.
- Рубля Т. Є., Мед І. Л., Шеглова Т. Л.
- Кізілова Г. О., Шулько О. А.
- Кондратова Л. Г.
- Лобова О. В.
- Островський В. М., Федун Г. П.
- Стеценко І. Б., Остапенко Г. С.
- Лемешева Н. А.

* Перелік подано без підручників для 3 класу з навчанням мовою корінного народу, національної меншини.

Світлана ДУБОВИК,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти
Педагогічного інституту Київського університету
імені Бориса Грінченка

Культура професійного монологічного мовлення сучасного вчителя початкової школи

На сучасному етапі розвитку суспільства цінуються фахівці з високою культурою професійного мовлення, які досконало володіють українською мовою, уміють активно використовувати її як засіб спілкування з усіма багатствами виражальних засобів та властивими літературній мові нормами.

Високий рівень розвитку культури професійного мовлення вчителя – невід’ємна риса його педагогічної майстерності, запорука успішної професійної діяльності, спрямованої на створення психологічного комфорту для учнів під час організації навчально-виховного процесу в школі.

Культура професійного мовлення є важливим компонентом професіограми вчителя початкової школи. Сучасний учитель має майстерно володіти культурою професійного монологічного і діалогічного мовлення. Найважливіше його завдання – цілеспрямовано організовувати мовленнєве спілкування з учнями, батьками, колегами, спрямовувати свою роботу на формування в учнів культури мовлення і культури спілкування [3].

Професійне монологічне мовлення має на меті забезпечити насамперед: продуктивне спілкування, взаємодію між педагогом і вихованцями; позитивний вплив учителя на свідомість, почуття учнів з метою формування, кореляції їхніх переконань, мотивів діяльності; повноцінне сприйняття, усвідомлення і закріплення знань у процесі навчання; раціональну організацію навчальної та практичної діяльності вчителя.

Проблема формування культури професійного мовлення особистості вчителя була і залишається предметом розгляду в дослідженнях сучасних учених (Н.Бабич, З.Бакум, О.Біляєв, А.Богущ, Л.Варзацька, М.Вашуленко, О.Глазова, О.Горошкіна, Т.Донченко, І.Дроздова, І.Зязюн, О.Караман, С.Караман, В.Кононенко, О.Лобчук, Л.Мацько, В.Мельничайко, С.Омельчук, В.Онищук, М.Пентиліук, К.Плиско, О.Семенов, Т.Симоненко, Л.Скуратівський, М.Стельмахович, І.Хом’як, О.Хорошковська, Г.Шелехова, М.Шкільник, Н.Шкуратяна та ін.).

Особливості культури мовлення та мовленнєвого спілкування активно досліджувалися у лінгвістичній

науковій літературі (Ф.Башевич, Н.Вербова, Б.Головін, О.Головіна, С.Іванова, М.Курбатов, М.Ночевник, Т.Ханецька, Н.Чепелева), які розглядали культуру професійного мовлення як основу педагогічної майстерності вчителя.

Мета статті полягає у висвітленні теоретико-практичних аспектів культури професійного мовлення вчителя, у розкритті питання щодо необхідності формування у педагогів монологічного мовлення як одного з найважливіших складників професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Культура професійного мовлення – упорядкована сукупність нормативних мовленнєвих засобів, вироблених практикою людського спілкування, які оптимально виражають зміст професійного мовлення і задовольняють умови і мету професійного спілкування.

Культура професійного монологічного мовлення є результатом неперервної мовної освіти, що виражається в готовності суб’єкта ефективно організувати свої мовленнєві ресурси для досягнення поставленої комунікативної мети під час професійного спілкування [3].

Професійне монологічне мовлення виконує такі комунікативні функції:

1) *інформативну* – повідомлення інформації про предмети чи події навколишнього середовища; опис явищ, дій, стану;

2) *впливову* – спонування до дії чи запобігання небажаній дії, переконання щодо справедливості чи несправедливості тих або інших поглядів, думок, дій, переконань;

3) *експресивну* (емоційно-виражальну) – використання мовленнєвого спілкування для опису стану, в якому знаходиться той, хто говорить, для зняття емоційної напруженості;

4) *розважальну* – виступ для розваги слухачів (наприклад, художнє читання, цікава розповідь у неофіційній бесіді);

5) *ритуально-культурову* – висловлювання під час будь-якого святкового заходу (наприклад, виступ на святі) [1].

Зазначимо, що кожна з цих функцій характеризується своїми особливими мовними засобами вираження думки, має відповідні психологічні стимули та мету висловлювання (наприклад, нейтральне в стилістичному плані повідомлення, прагнення переконати слухача або якимось іншим чином вплинути на нього).

Монологічне мовлення – одна з важливих форм комунікативної поведінки особистості, яке порівняно з діалогічним є більш складним і важким. Монологом є безпосередньо спрямований до співрозмовника чи аудиторії організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання однієї особи. На думку Ф.С.Бацевича, найважливішими ознаками монологу є: певна тривалість у часі (значно більша за тривалість репліки в діалозі); розгорнутість, оскільки відсутня можливість опори на безпосередню ситуацію спілкування; обмеженість або повна відсутність паралінгвістичних засобів (писемний монолог); підготовленість і керованість мовленнєвими висловлюваннями, їхня спланованість (доповідь, лекція тощо); однобічний характер висловлювання, не розрахований на негайну репліку співбесідника; наявність значних за розміром уривків, які складаються з пов'язаних між собою повідомлень, що мають індивідуальну композиційну побудову і відносну смислову завершеність [2].

Детально розглянемо особливості професійного монологічного мовлення, які необхідно враховувати педагогові у процесі професійного спілкування.

1. Монологічне мовлення – це відносно розгорнутий вид мовлення; у ньому порівняно мало використовується невербальна інформація, отримана співрозмовником із ситуації розмови. Замість того, щоб означити предмет, у монологічному мовленні необхідно, як мінімум, згадати про нього, назвати, а якщо слухачеві предмет невідомий, то й описати його. Монологічне мовлення неперервне, формування думок тут, хоча і відбувається одночасно з процесом говоріння, відрізняється попереднім обдумуванням.

2. Монологічне мовлення значною мірою довільне, менше залежить від співбесідника: той, хто говорить, має намір висловити якусь інформацію і повинен дібрати для цього адекватну мовленнєву форму, побудувати висловлювання чи послідовність висловлювань. Водночас, для діалогу характерним є порівняно швидкий обмін мовленням, коли кожний компонент обміну є реплікою, і одна репліка повною мірою обслуговує іншу; обмін відбувається без будь-якого попереднього обдумування, компоненти особливо не вибирають задалегідь, у побудові

реплік немає певної умисної зв'язності, і вони надзвичайно короткі.

3. Монологічне мовлення – це організований вид мовлення. У типовому випадку адресант планує і програмує не тільки кожне окреме висловлювання, але і все своє мовлення, весь монолог як ціле. Інколи такий план монологу зберігається в думці, а інколи набуває виду мовної форми і записується у вигляді плану чи конспекту майбутнього висловлювання.

4. Монологічне мовлення – вид мовлення, у якому наявність зворотного зв'язку має факультативний, необов'язковий характер. Під час взаємодії адресата і адресанта у процесі діалогічного спілкування виникає зворотний зв'язок, який передбачає зміну і пристосування комунікативних планів, стратегій і тактик учасників спілкування [5].

Рекомендуємо вчителю початкової школи властивості монологу, які необхідно враховувати під час побудови професійних монологічних висловлювань.

1. *Односпрямованість* монологічного мовлення. Монологічне мовлення не розраховане на відповідну реакцію слухачів у формі мовлення вголос.

2. *Зв'язність* монологічного мовлення. Монологічне мовлення розглядається у двох аспектах – психологічному (йдеться про зв'язність думки, що виражається в композиційно-смісловій єдності тексту як продукту говоріння) і мовному (йдеться про зв'язність мовлення, яка передбачає володіння мовними засобами міжфразового зв'язку).

3. *Тематичність* монологічного мовлення. Монологічне висловлювання має певну комунікативно-сміслову організацію і співвідноситься з певною загальною темою, яка містить підтеми або мікротеми.

4. *Контекстуальність* монологічного мовлення. Монологічне висловлювання (як і діалогічне) може бути ситуативним (наприклад, спонтанне висловлювання – розгорнута репліка (мікромонолог) у діалозі).

5. Відносно *безперервний спосіб* монологічного мовлення. Монологічне висловлювання, як правило, не обмежується однією фразою і триває протягом певного часу, не перериваючись, завдяки чому досягається завершеність думки.

6. *Послідовність і логічність* монологічного мовлення. Ці якості монологічного мовлення реалізуються в розвитку ідеї основної фрази шляхом уточнення думки, доповнення її, пояснення, обґрунтування тощо.

Залежно від комунікативної мети розрізняють кілька типів монологічних висловлювань. До них належать *розповідь, повідомлення, опис, міркування.* Розповідь характеризується сюжетно-

фабульною послідовністю, повідомлення – хронологічною, опис – фактологічною. В основі цієї класифікації лежать такі логічні категорії, як простір, час, причина і наслідок. Людина або описує факти об'єктивної дійсності, передаючи їхні просторові відношення, або повідомляє, розповідає про них, розглядаючи їх у часових відношеннях, або розмірковує про них, беручи до уваги інші відносини, найважливішими з яких є причинно-наслідкові [7].

Учитель має обов'язково враховувати такий характер монологічного мовлення, оскільки він вимагає від педагога адекватних умінь: правильно складати завершену фразу; комбінувати різноструктурні фрази; розширювати, доповнювати мовленнєві зразки згідно з цілями та умовами спілкування; вільно викладати свої думки; обговорювати факти, події; розкривати причинно-наслідкові зв'язки подій та явищ.

Монолог-розповідь – динамічний тип монологічного висловлювання, у якому розповідається про розвиток подій, пригод, дій чи станів. Дійсність сприймається у процесі її розвитку та зміни в хронологічній (часовій) послідовності. У монологі-розповіді йдеться про об'єктивні факти з життя суспільства в цілому.

Уміння, якими має володіти вчитель, під час створення монологу-розповіді: повернути увагу до своєї розповіді; спланувати розповідь і розпочати її; розповідати історію у хронологічній послідовності; розповідати оповідання в нехронологічній послідовності, щоб надати йому таємничого характеру, або ввести в нього елементи зацікавлення; висловити свою думку і дати оцінку подіям, які відбуваються; закінчувати розповідь оповідання.

Монолог-повідомлення – це різновид монологу-розповіді. Цей вид монологу є відносно коротким викладом фактів чи подій реальної дійсності у стислій, інформативній формі.

Уміння, якими має володіти вчитель під час створення монологу-повідомлення: надавати висловлюванню значущості; визначити найважливішу інформацію; дати резюме або коротко викладати зміст повідомлення; послідовно і чітко зазначити у повідомленні місце, час і умови, за яких відбувається подія; відрізнити факти від власних думок; закінчувати повідомлення.

Монолог-опис є типом монологічного висловлювання, у якому стверджується наявність чи відсутність будь-яких ознак в об'єкті, описується людина, природа, погода, навколишні предмети, зазначається просторове розміщення предметів, перелічуються їх якості та ознаки.

Уміння, якими має володіти вчитель під час створення монологу-опису: зацікавити слухачів

описуваним об'єктом; мобілізувати увесь свій життєвий досвід, пов'язаний із описуваним об'єктом; послідовно описувати об'єкт; дати власну оцінку якостям описуваного об'єкта; робити опис цікавим, використовуючи різноманітні засоби і структури; робити висновки.

Монолог-міркування спирається на умовиводи як процес мислення, у ході якого на основі вихідної тези/судження чи кількох тез/суджень робиться висновок. Оскільки у процесі роздуму завжди вирішується якась проблема, то вона і є об'єктом роздуму. Для роздуму характерний причинно-наслідковий зв'язок між реченнями. У ньому переважно вживаються складнопідрядні речення з підрядними причинами і наслідку, підрядними означальними і додатковими, а також інфінітивні звороти.

Уміння, якими має володіти вчитель під час створення монологу-міркування: викласти думку, яку необхідно довести; аргументувати свою позицію, тобто представляти думки, істинність яких уже доведено, або факти чи дані про об'єкт; доводити тезу за аналогією від супротивного, дедуктивним, індуктивним методом; робити висновки, які ґрунтуються на очевидних фактах; робити логічні висновки; викладати різні погляди на проблему і її вирішення; аналізувати причини; визначити можливі альтернативні вирішення проблемного питання; робити висновки про істинність або хибність думки, тези [6].

Виходячи із зазначеного вище, учитель має володіти монологічними вміннями: композиційно структурними (уміння правильно будувати монологічні висловлювання, урахувавши вимоги до його структурного оформлення); інформаційно-змістовими (уміння доступно і зрозуміло передати інформацію співрозмовникові), граматики-стилістичними (уміння добирати доцільні форми і стилі спілкування); редакційними (уміннями редагувати висловлювання).

Рекомендуємо вчителю початкової школи у стратегії монологічного мовлення взяти до уваги і дотримуватися чотирьох основних правил.

1. Правило кількості. Ваша участь у спілкуванні не має містити більше інформації, ніж потрібно для актуальної мети розмови.

2. Правило якості. Говоріть тільки те, у правдивості чого ви впевнені, для ствердження чого маєте достатньо доказів.

3. Правило релевантності. Говоріть тільки те, що стосується теми розмови.

4. Правило способу. Уникайте неясності, хаотичності мовлення.

Отже, культура професійного монологічного мовлення вчителя початкової школи розглядається нами як важливий складник комунікативної

культури педагога. Культура мовлення професіонала формується у процесі отримання ним необхідного рівня професійних комунікативних знань, оволодіння вмінням формулювати професійні висловлювання та комунікативно-мовленнєвими навичками спілкування і реалізується у спрямованості до постійного професійного самовдосконалення.

Професійні особливості мовленнєвої діяльності вчителя полягають в організованості її залежно від умов педагогічного спілкування, доборі мовних та мовленнєвих засобів, виходячи з потреб, завдань взаємодії вчителя з учнями, їхньої поведінки. На нашу думку, високий рівень сформованості культури професійного монологічного мовлення можливий за умови надання значної уваги мовному і мовленнєвому аспектам процесу спілкування. Тому вчителю надзвичайно важливо дбати про функціональну грамотність професійно зорієнтованого усного і писемного мовлення.

Література

1. *Бабич Н. Д.* Практична стилістика і культура української мови / Н. Д. Бабич. – К. : Вища школа, 2003. – 386 с.
2. *Бацевич Ф. С.* Основи комунікативної лінгвістики: Підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр "Академія", 2004. – 344 с.
3. *Вашуленко М. С.* Мовленнєва підготовка вчителя початкових класів / Психолого-педагогічні проблеми сільської школи :

зб. наук. пр. УДПУ імені Павла Тичини / ред. кол.: Побірченко Н.С. та ін. / М. С. Вашуленко. – Умань : РВЦ "Софія", 2008. – Випуск 20. – С. 6–12.

4. *Вашуленко М. С.* Орієнтація професійної лінгводидактичної підготовки майбутніх учителів початкових класів на основну мету шкільної мовної освіти / М.С.Вашуленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://abc-lab.ucoz.ua/load/0-0-0-13-20>.

5. *Зязюн І. А.* Педагогічна майстерність : Підручник для вищих педагог. навч. закладів / І. А.Зязюн, Л. В. Крамушенко, І. Ф. Кривонос; За ред. І.А.Зязюна. – К. : Вища школа, 1997. – 350 с.

6. *Корніяк О.* Культура фахового спілкування – засіб реалізації соціального призначення педагога / О. Корніяк // Директору школи, ліцею, гімназії. – 2003. – № 5–6. – С. 32–34.

7. *Мацько Л. І.* Культура української фахової мови : навч. посібник / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ "Академія", 2007. – 360 с.

8. *Пентиліук М. І.* Культура мови і стилістика / М. І. Пентиліук. – К. : Вежа, 1994. – 240 с.

9. *Пономарів О. Д.* Культура слова : Мовностилістичні поради : навч. посіб. / О. Д. Пономарів. – 2-е вид., стереотип. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.

10. *Радевич-Винницький Я. К.* Етикет і культура спілкування : Навч. посіб. / Я. К. Радевич Винницький. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2006. – 291 с.

11. *Сербенська О. А.* Культура усного мовлення. Практикум : навч. посіб. / О. А. Сербенська. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 216 с.

12. *Словник-довідник із культури української мови* / Д. Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний, О. А. Сербенська, З. М. Терлак. – К. : Знання, 2006. – 240 с.

Шановні дописувачі!

Готуючи статті до друку, просимо зважати на такі вимоги.

- Стаття має містити узагальнення Вашого власного досвіду або розкривати сутність розробленої авторської методичної системи.
- Розробки уроків або їх фрагменти можуть бути ілюстрацією використання досвіду чи авторських методичних знахідок учителя.
- Статтям, які містять перевірні завдання (тестові, контрольні тощо), обов'язково має передувати вступна частина, у якій розкривається сутність завдань, їх призначення, способи і місце використання та критерії оцінювання.
- У статтях обов'язково мають бути посилання на джерела, підручник, які автор використав під час підготовки матеріалу. За точність посилань, правильність цитат, прізвищ і т.д. відповідає автор.
- Обсяг статті має бути не більше 10 сторінок комп'ютерного набору через 1,5 інтервали, 14 кеглем.
- Не забувайте повідомляти місце роботи, посаду, контактний телефон, адресу.

«ПОЧАТКОВА ШКОЛА»

щомісячний науково-методичний журнал

№ 5–6 (611–612) ТРАВЕНЬ–ЧЕРВЕНЬ 2020

Засновники –
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ВИДАВНИЦТВО «ПОЧАТКОВА ШКОЛА»
Видавець –
ВИДАВНИЦТВО «ПОЧАТКОВА ШКОЛА»
Видається з липня 1969 року
Київ

Головний редактор
Світлана ТАРНАВСЬКА

Редакційна колегія:
Іван БЕХ, Надія БІБІК, Микола ВАШУЛЕНКО,
Галина ДРЕВАЛЬ, Валентина ЗАТОРЖИНСЬКА,
Людмила КОВАЛЬ, Ярослава КОДЛЮК,
Юлія КОЛЕСНИКОВА (завідувач відділу),
Тетяна КОХНО, Людмила ЛІЩИНСЬКА,
Людмила ЛОПУШАНСЬКА (відповідальний секретар), Алла ЛУК'ЯНЕЦЬ,
Світлана МАРТИНЕНКО, Віра МЕЛЕШКО,
Олександр МИТНИК, Антоніна МОВЧУН,
Ізольтя НІЗЕЛЬСЬКА, Оксана ОНОПРИЄНКО,
Наталія ПАРХОМЕНКО, Катерина ПОНОМАРЬОВА,
Катерина ПРИЩЕПА, Тетяна ПУШКАРЬОВА,
Олександра САВЧЕНКО, Світлана СТРИЛЕЦЬ,
Володимир ТИМЕНКО, Людмила ХОРУЖА,
Тетяна ЯРЕМЧУК (заступник головного редактора, завідувач відділу).

Зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України серія КВ, №6506 від 09.09.2002 року.
Підписано до друку 20.05.2020. Формат 84x108/16.
Папір газетний. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 6,72.
Умовн. фарбовідб. 6,72. Обл.-вид. арк. 9,75.
Зам. 0104005.

Адреса редакції: 04213, Київ,
вул. Прирічна, 25-А, к. 12,
тел./факс (044) 501-03-87
www.pochatkova-shkola.net
e-mail: pochatkovasc.ua@gmail.com

Видруковано у видавництві «Преса України»
03148, Київ, вул. Героїв Космосу, 6
Свідоцтво № 35481684
http://www.pressa.kiev.ua/
Якість друку повністю відповідає наданому видавцем
видавничому оригіналу.

© «Початкова школа», 2020

ЗМІСТ

Методична скарбниця

Дубовик С. Культура професійного монологічного мовлення сучасного вчителя початкової школи 1

Методика і практика навчання

Кузнецова С. Комбінований урок-подорож з української мови та мистецтва в 3 класі 5
Бадзюк О. Розвиток мовлення. Написання докладного переказу. II цикл навчання (3–4 класи) 6
Стрілько Л. Твоє коріння там, де ти народився. (Урок літературного читання у 3 класі за твором Саші Кочубей “Володарка лісу”) 8
Сиромятнікова Ю. Урок літературного читання у 3–4 класах із використанням методів критичного мислення 11
Божко Т. Позитивні та негативні емоції в казках українських письменників 13
Бабенко О. Урок математики в 3 класі 16
Коцар І. Урок “Я досліджую світ” у 3 класі. Чарівні перетворення води ... 18
Прошкуратова Т., Пархоменко А. Збірка інтегрованих завдань з теми “Як живеться дітям у дошкільній школі” 23
Шумара Н. Тестові завдання з природничої галузі інтегрованого курсу “Я досліджую світ” 27

Освітні технології

Якименко С., Іванець Н., Філімонова Т., Дрозд О. Сценарій інтегрованого дня (Workshop) “Рясніє талантами кожна людина, багата на геніїв кожна країна!” 30

Психолого-педагогічний практикум

Тюріна І. Арт-терапія та арт-техніки в роботі шкільного психолога 37
Томаржевська І. Профілактика та корекція емоційно-поведінкових порушень у молодшому шкільному віці 40

STEM-освіта

Бондаренко О. STEM-марафон у початковій школі 44

Творчий проєкт

Гетьман В. Яка вона, корисна їжа? 46

Мовна скарбничка

Павленко Л., Сафронова В. Прислів'я, що виховують і навчають 50

Освіта вчителя

Червешкий В. Формування національної свідомості та духовної культури учнів на уроках трудового навчання Нової української школи 53

Школа і родина

Цуркан Т. Формування педагогічної культури батьків 56

Дій активно – живи позитивно!

Голибард Є. Методи натурального оздоровлення, або Як боротися проти вірусів 59

Нам пишуть

Зінченко С. Урок позакласного читання для учнів 2–3 класів “Ми відвідуємо театр” 64

Слово художній самодіяльності

Качаненко Ю. Мамо, квітко, ти моя кохана! 65
Кізян О. Україна, мати, мова, пісня, душа 67
Дризлова В. Святковий ранок “Бджолині іменини” 70
Конкурс “І сталося диво...” 36, 75

На 1 стор. обкладинки. 1-А клас (2019–2020 н.р.), вчителька – Жанна Вікторівна Спасиба. Спеціалізована школа № 14 ім. С.Ф.Грушевського м. Києва.

Передрук будь-якого матеріалу українською або іншими мовами без письмової згоди редакції заборонено.

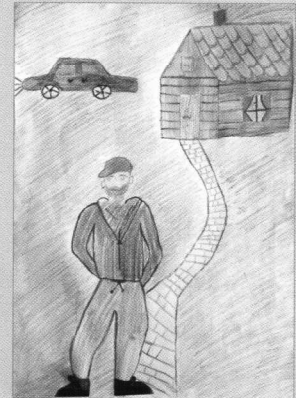

Історії Мурчика.
Еріка Журавель

Конкурс "І сталося диво..."

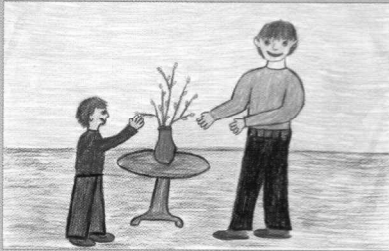

Мій тато – моряк. Аліса Шеїн

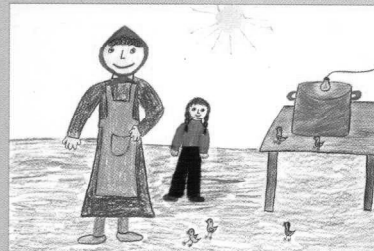

І сталося диво...
Аліса Коваленко

Малюнки учениць 4-Б класу Комунального закладу "Коротичанський ліцей"
Пісочинської селищної ради Харківської обл. Вчителька – Віта Єгупова.

Диво-квіти.
Олександр Косенков

Диво нового життя.
Анна Петрина

Макс – охоронець двору.
Максим Пінчук

Малюнки учнів 3 класу Писарівської ЗШ І-ІІ ст. Синельниківського р-ну Дніпропетровської обл.
Вчителька – Алла Петрина.

Диво на риболовлі.
Максим Богдан

Їжачок.
Діана Вайдич

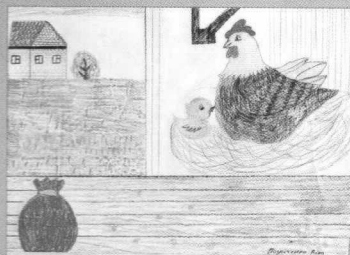
Найзаповітніша
мрія українців.
Вероніка Поправка

Людська доброта.
Михайло Притула

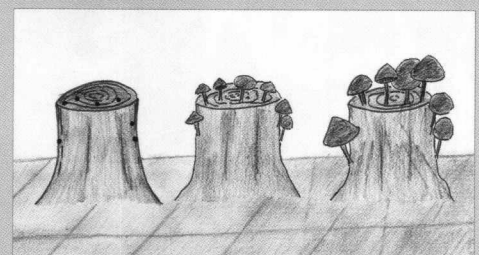
Малюнки учнів 4 класу Мехедівського закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ст.
Зорівської сільської ради Золотоніського р-ну Черкаської обл. Вчителька – Ніна Ткач.

Дива мого краю.
Орина Бондаренко

Мамина любов.
Вікторія Позніченко

Дивовижні цяточки.
Іван Ганжела

Малюнки учнів 1 класу Керменчицької ЗОШ І-ІІІ ст.
Великоновосілівського р-ну Донецької обл. Вчителька – Світлана Цвігун.

000000136849

Бібліотека Київського університету ім. Б. Грінченка

Індекс 74404, 95444

Конкурс "І сталося диво..."

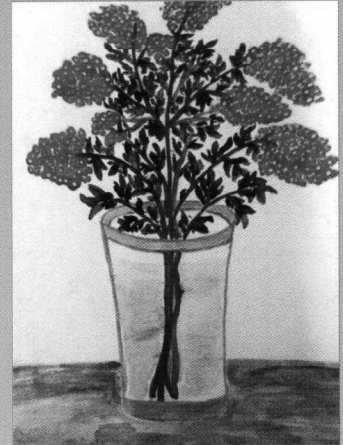

Дружба творить великі дива

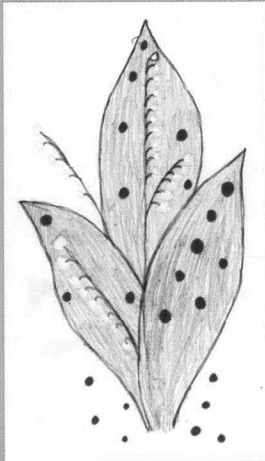
Життя – це найбільше диво

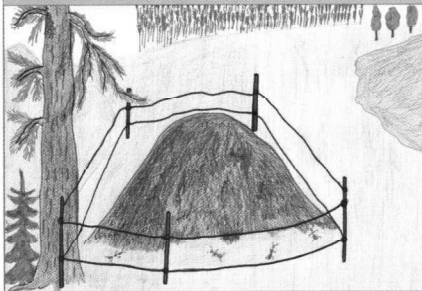
Малюнки учнів 1 класу ЗОШ І–ІІІ ст. с. Поділля Заліщицького р-ну Тернопільської обл. Вчителька – Ірина Пипчук.

І сталося диво!
Вероніка Ємець,
учениця 4-А класу
Криворізької ЗОШ І–ІІІ ст. № 94
Дніпропетровської обл.
Вчителька – Світлана Губарева.

Росяні краплинки.
Каміла Кривунь

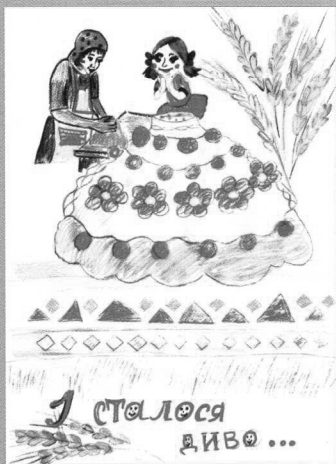

Маленькі трудівниці.
Аліна Макаренко,
Дарина Макаренко

Малюнки учениць 4-Б класу Керменчицької ЗОШ І–ІІІ ст. (Євгенівський корпус) Великоновосілківського р-ну Донецької обл. Вчителька – Ольга Ковальчук.

Цікава знахідка.
Станіслав Тимошенко, учень 4 класу
Писарівської ЗШ І–ІІ ст.
Синельниківського р-ну
Дніпропетровської обл.
Вчителька – Валентина Ніколаєнко.

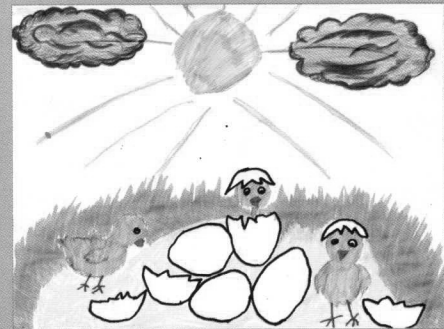
Народження дива.
Софія Терещенко

Ми усі – рідня.
Сергій Плетенцов

Малюнки учнів 1 класу Огіївського НВК Сахновщинського р-ну Харківської обл. Вчителька – Алла Приходько.

ПОЧАТКОВА ШКОЛА
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Справжнє диво. Ольга Шпак